

YAŞAM MEMNUNİYETİ VE ÖNCÜLLERİ: KARADENİZ BÖLGESİ İNCELEMESİ

Engin KANBUR¹, Burak ÖZDEMİR²

ÖZET

Yaşam memnuniyeti, kişinin iş, boş zaman ve diğer iş dışı zamanından oluşan yaşama gösterdiği duygusal tepkiler olarak tanımlanabilir. Yaşam memnuniyeti, bireylerin kendi yaşam örüntüleri ve standartları ile ilişkili süreçlerin bir bütünüdür. Bireylerin yaşam memnuniyeti birçok şeyden etkilenebilir. Bunlardan bazıları, çalışma hayatı, gelir durumu, sağlık durumu, eğitim seviyesi, çevre faktörleri, sosyal ve fizik güvenliği, ekonomik güvenlik ve sosyal ilişkilerdir. Yaşam memnuniyeti, kapsamlı bir mutluluğun önemli bir ögesi olarak ifade edilmektedir. Yaşam memnuniyeti tümdengelimci bir yaklaşımla, daha çok kişilik gibi etmenlere bağlı olarak yaşamın genel değerlendirmesidir. Tümevarımcı bir yöntemle ise yaşam alanlarındaki memnuniyet, iş, aile, sağlık gibi farklı alanların toplamı olarak iyi olmayı açıklamaktadır. Bu çalışmada tümevarımcı bir yaklaşıma ilişkin ölçümler ve değerlendirmeler yapılmaktadır. Çalışmanın amacı; Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri kapsamında, Karadeniz Bölgesi'nde bulunan illerin yaşam memnuniyet düzeyleri ve bu memnuniyete neden olan öncüllerinin değerlendirilmesi olup, elde edilen bulgular ışığında ilgili paydaşlara önerilerde bulunulması hedeflenmektedir. Bu bağlamda çalışmada TÜİK'in 2015 yılına ait yaşam endeksi verileri kullanılmıştır. Sonuç olarak sadece Karadeniz Bölgesi'nde değil Türkiye sıralamasında yaşam memnuniyeti en yüksek olan il Sinop, en düşük olan il ise Zonguldak olarak belirlenmiştir. Tüm bu bulgular ışığında, paydaşlara, Karadeniz Bölgesi'ne yatırım düşünen örgütlere ve diğer yatırımcılara nelere dikkat edilmesi gerektiği ve önceliklerinin neler olması gerektiği gibi konularda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Memnuniyeti, TÜİK, Karadeniz Bölgesi.

LIFE SATISFACTION AND ITS ANTECEDENTS: REVIEW OF THE BLACK SEA REGION

ABSTRACT

Life satisfaction can be defined as emotional reactions towards life which can be composed of one's work, leisure and other non-business time. Life satisfaction is a set of processes related with individuals' own life patterns and standards. Individuals' life satisfaction can be affected by many things. Some of them are; work life, income, health status, education level, environmental factors, social and physical security, economic security and social relationships. Life satisfaction is expressed as a key element of a comprehensive happiness. In a deductive approach, life satisfaction is a general assessment of life depending mostly on factors such as personality. In an inductive approach satisfaction in the life areas describes the wellbeing in the sum of different areas such as work, family, health and so on. In this study, measurements

¹ Yrd.Doç.Dr., Kastamonu Üniversitesi, Sivil Havacılık Yüksekokulu, ekanbur@kastamonu.edu.tr

² Yrd.Doç.Dr., Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, bozdemir@kastamonu.edu.tr

and evaluations of an inductive approach are utilized. The purpose of the study is evaluating the life satisfaction level of the provinces in the Black Sea Region and the antecedents of this satisfaction in the scope of the data taken from Turkey Statistical Institute (TurkStat) and it is aimed to make recommendations to the relevant stakeholders in the light of the findings. In this context, data of wellbeing index of TurkStat for the year of 2015 was used in this study. As a result, not only in the Black Sea Region, but also in Turkey rank it is specified that the province which has the highest life satisfaction is belong to Sinop and the lowest is belong to Zonguldak. In the light of all these findings, recommendations were made to stakeholders, organizations who are considering investments to Black Sea Region and other investors about what should be paid attention and what should be necessary as priorities.

Key Words: Life Satisfaction, TurkStat, Black Sea Region.

1. GİRİŞ

Bireyler yaşamları boyunca olumlu ve/veya olumsuz olaylar, duygular vb. birçok durum ile karşılaşılır. Bu durumlar bireyleri yaşamlarından memnun edeceği gibi memnuniyetsizliklerine de neden olabilir. Küreselleşme olgusu ile birlikte bireylerin iş ve sosyal ortamlarında belirsizlikler artmakta, stres düzeyleri yükselmekte, çok hızlı değişen ve gelişen teknolojiye ayak uydurmak zorlaşmaktadır. Aynı zamanda bilgi teknolojilerinin gelişimiyle istenilen bilgiye hızlı ulaşılması, insan haklarındaki düzenlemeler, gelir seviyesindeki olumlu değişimler, genel ve yerel yönetimlerin sunduğu hizmetler vb. olumlu değişimlerde bireylerin yaşam memnuniyetlerini artırmaktadır. Yaşam memnuniyeti bireyin iş ve sosyal yaşamının tüm boyutlarını içerirken, belirli bir an veya duruma ilişkin değil, genel olarak tüm yaşantısındaki memnuniyet olarak anlaşılmaktadır. Yaşam memnuniyeti; mutluluk, moral gibi değişik açılardan iyi olma halini ifade eder ve günlük yaşam içinde olumlu duygunun olumsuz duyguya egemen olmasıdır (Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman, 2005: 118). Bu nedenle yaşam memnuniyeti kavramı sadece iş veya sosyal ortamındaki memnuniyetle değil, her iki ortamda da memnun olma, iyi olma hali olduğu söylenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, tümevarımcı bir yaklaşımla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) genel yaşam endeksi verileri kapsamında, Karadeniz Bölgesi'nde bulunan 18 ildeki bireylerin yaşam memnuniyet düzeyleri ve bu memnuniyete neden olan öncüllerinin değerlendirilmesidir. Bu temel amaç kapsamında TÜİK'in 2015 yılına ait yaşam endeksi verileri incelenmiştir. Yaşam endeksi; konut, çalışma hayatı, gelir ve servet, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam ve yaşam memnuniyeti dâhil olmak üzere yaşamın 11 boyutunu kapsamaktadır. Yaşam memnuniyeti yüksek olan bölgeleri, bu bölgelerdeki illeri ve dolayısıyla işgücünü belirlemek örgütler ve girişimciler için önemli olabilmektedir. Nitekim yaşamından tatmin bireylerin başarı düzeyleri ve yaratıcı düşünme kapasiteleri yükselebilmekte ve bu durumda onların iş performansını artırabilmektedir. Sonuç olarak Karadeniz Bölgesi'nde yaşam memnuniyeti en yüksek olan il Sinop, en düşük olan il ise Zonguldak olarak belirlenmiştir. Tüm bu bulgular ışığında, Karadeniz Bölgesi'ne yatırım düşünen örgütlere ve diğer yatırımcılara iş verimliliğinin ve çalışan performansını etkileyen en önemli unsurlardan birinin yaşam memnuniyeti olduğu gerçeğine dikkatlerini çekerek, bazı önerilerde bulunmak hedeflenmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bireysel amaçlar ve sonucunda ulaşılan hedefler arasındaki uyumluluğun yargısal değerlendirilmesi olarak tanımlanan yaşam memnuniyeti (Ünal, Karlıdağ ve Yoloğlu, 2001: 114) bireyin beklentileriyle (ne istediği), elinde bulunanların (neye sahip olduğu) karşılaştırması sonucu elde edilen durum ya da sonuçtur (Gündoğar, 2007: 15). Yaşam memnuniyeti iş ve

sosyal yaşam alanında birçok önemli olayların ortaya çıkmasıyla ilişkilidir (Luhmann, Lucas, Eid ve Diener, 2013: 39). Yaşam, bireylerin çalışma yaşamı ve bununda dışında (iş harici) geçirdiği toplam zaman olarak belirtilmektedir. Bu nedenle yaşam doyumunu birkaç değişken ile tanımlayabilmek, sonuçlarını ortaya çıkartabilmek oldukça zahmetli ve zor bir iştir. Çünkü yaşam bir kalıba sığdırılmayacak kadar geniş ve değişken olabilmektedir (Gök, Erdem ve Yıldız, 2016: 45; Kanbur ve Erol, 2017: 54).

Yaşam memnuniyeti bireyin yaşam kalitesine ve iyilik haline ilişkin algısını ifade etmektedir (Cirhinlioğlu ve Ok, 2010: 3). Yaşam memnuniyeti öznel iyi oluşun bilişsel bileşeni ve bireyin kendine yüklediği kriterler ve yaşam koşullarını algılayışı arasındaki karşılaştırılmaları, dolayısıyla yaşamı hakkında değer biçmesini içermektedir (Çeçen, 2008: 21). Bireyler, hoş veya çok az hoş olmayan duygular hissettiklerinde, ilgi çekici davranışlarda bulduklarında, daha çok sevinç veya çok az acı yaşadıklarında ve yaşamlarından memnun olduklarında yüksek bir öznel iyi oluş hissi yaşamaktadırlar (Tümlü ve Receptoğlu, 2013: 207).

Diener ve Lucas'a (1999) göre, yaşam memnuniyeti mevcut yaşamdan doyum, yaşamı değiştirme isteği, geçmiş yaşamdan doyum, gelecek yaşama dair doyum algısı ve bireyin çevresinde bulunanların bireyin yaşamı hakkındaki görüşlerini içermektedir. Yaşam memnuniyeti alanları ise iş, aile, serbest zaman, sağlık, eğitim, gelir, güvenlik, benlik ve kişinin yakın çevresi olabilmektedir. Öznel iyi oluş ise, bireyin tüm yaşamı boyunca karşılaştığı olaylara verdiği duygusal tepkileri ve doyumun bilişsel değerlendirmesi olarak tanımlanırken (Dost, 2007: 113; Ferreria, Akay, Cunado, Martinsson, Moro ve Ningal, 2013: 1; Welsch, 2009: 2735; Kanbur, 2015: 156) bireyin yaşamına ilişkin kendi değerlendirmesi üzerinde odaklanmaktadır (Diener, 2000: 35). Aynı zamanda yaşam memnuniyeti, bireyin kendi yaşamından bütün olarak ya da aile, arkadaş, yaşanılan çevre gibi belirli yaşam alanları açısından hoşnut olup olmadığına ilişkin yaptığı genel bilişsel değerlendirmeler olarak tanımlanmaktadır (Çivitci, 2009: 30). Yaşam memnuniyetinin yüksek olması özellikle, bireyin başarısına, güdülenmesine, sağlıklı olmasına ve moral düzeyine oldukça bağlıdır (Diener ve Chan, 2011: 5; Oishi, 2007: 347; Kanbur ve Kanbur, 2008: 41; Örucü ve Kanbur, 2008: 87). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi yaşam memnuniyetini çeşitli kalıplara sıkıştırmak veya onlar yardımıyla tanımlamak oldukça güçtür (Dikmen, 1995: 118).

Yazında yaşam memnuniyeti ile ilgili yapılan bazı araştırmalar şu şekilde özetlenebilir. Wagner (2006) yaptığı araştırmada, bireylerin yaşam memnuniyet seviyelerinin içinde bulunduğu toplumun refah düzeyi, temel sağlık hizmetleri ve eğitim imkânları ile yakından ilişkili olduğunu öne sürmüştür. Ngoo, Tey ve Tan (2015) tarafından Asya'nın yaşam memnuniyeti belirleyicileri konulu çalışmalarında, Asya'da yaşam memnuniyetinin en önemli göstergesinin gelir seviyesi olduğu, aynı zamanda hükümet politikaları, aile değerleri ve medeni durumunda önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak yaş, cinsiyet ve eğitim durumunun yaşam memnuniyetinin önemli bir belirleyicisi olmadığını saptamışlardır. Maddison ve Rehdanz (2011) yaptıkları araştırmada, sürekliliği olmayan, aylık olarak değişen iklime sahip bölgelerde yaşam memnuniyetinin düşük olduğunu göstermişlerdir. Telef (2011) tarafından yapılan diğer bir araştırmada; yaşam memnuniyeti ile genel öz-yeterlilik arasında pozitif, duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve genel tükenmişlik arasında negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Dikmen (1995) çalışmasında yaşam memnuniyeti ile iş doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bu iki değişken arasında olumlu bir ilişkinin varlığından bahsetmiştir. Aynı şekilde Akgündüz (2013) araştırmasında yaşam memnuniyeti ile iş doyumunu ve öz-yeterlilik arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin olduğunu belirtmiştir. Tümkaya, Hamarta, Deniz, Çelik ve Ayberk (2008) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğretim elemanlarının yaşam memnuniyetlerinin akademik unvanlarına göre farklılaştığı yani profesörlerin yaşam memnuniyetlerinin araştırma görevlisi, öğretim görevlisi, yardımcı doçent ve doçent unvanına sahip öğretim elemanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya konmuştur. Şimşek ve Aktaş (2014) çalışmalarında kabullenici

ve savunmacı örgütsel sessizlik arttıkça yaşam memnuniyetinin azaldığını öne sürmüşlerdir. Proto ve Rustichini (2015) araştırmalarında, kişilik özelliklerinin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisinde gelir seviyesinin aracılık etkisinin olduğunu saptamışlardır. Lim ve Putnam (2010) yaptıkları araştırmada ise, güçlü dini duygulara sahip, dini hizmetlerde bulunan ve bu tür insanlarla arasındaki sosyal bağları güçlü olan bireylerin yaşam memnuniyet seviyelerinin arttığını öne sürmüşlerdir.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu bölümde, araştırmanın temel amacı, neden böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu (önemi), kapsamı ve kısıtları hakkında bilgi verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı, tümevarımcı bir yaklaşımla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) genel yaşam endeksi verileri kapsamında, Karadeniz Bölgesi'nde bulunan 18 ildeki bireylerin yaşam memnuniyet düzeyleri ve bu memnuniyete neden olan öncüllerinin değerlendirilmesidir. Araştırmanın bulguları ve sonuçları ışığında elde edilen bilgilerin ilgili paydaşlarla (örgüt, girişimci, tüketici, araştırmacı vb.) paylaşılması ve önerilerde bulunulması araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır. Yaşam memnuniyeti bireylerin mevcut ve gelecekteki maddi ve manevi beklentilerini etkileyecek, şekillendirecek en önemli hususlardan biridir. Yaşam memnuniyeti yüksek olan bireylerin olaylara bakış açıları değişebilmekte, başarı düzeyleri yükselebilmekte, iş performansları artabilmekte, yaratıcı düşünce kapasiteleri yükselebilmekte ve iletişim becerileri vb. artabilmektedir. Bu kapsamda, yaşam memnuniyeti yüksek olan bölgeleri, bu bölgelerdeki illeri ve dolayısıyla işgücünü belirlemek örgütler ve girişimciler için önemli olabilmektedir. Örgütler ve girişimciler yatırım kararları alırken ve/veya tüketici davranışlarını incelerken dikkat etmesi gereken hususlardan biri de işgücünün/bireylerin yaşamdan duyduğu memnuniyet ve bu memnuniyetin davranış biçimlerine yansımalarıdır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

Araştırmanın coğrafi kapsamında Karadeniz Bölgesi ve 18 il yer almaktadır. İllerde yaşam endeksi; konut, çalışma hayatı, gelir ve servet, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam ve yaşam memnuniyeti dâhil olmak üzere yaşamın 11 boyutunu kapsamakta ve 41 gösterge ile temsil edilen bu boyutları tek bir bileşik endeks yapısı içinde sunmaktadır. Endeks 0 ile 1 arasında değer almakta ve 1'e yaklaştıkça daha iyi bir yaşam düzeyini ifade etmektedir. İl düzeyinde TÜİK verileri (Yaşam Memnuniyeti Anketi, işgücü istatistikleri, ölüm istatistikleri, hayat tabloları, eğitim istatistikleri, belediye atık istatistikleri, belediye su ve atıksu istatistikleri, adrese dayalı nüfus kayıt sistemi, kültür istatistikleri, ulaştırma istatistikleri, mahalli idareler seçim istatistikleri) ve diğer kurum ya da kuruluşlardan derlenen verilerden oluşmaktadır. Veri derlenen kuruluşlar ve kaynaklar; Sosyal Güvenlik Kurumu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM), Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Harita Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kurumu, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Alışveriş Merkezleri ve Yatırımcıları Derneği ve çevrimiçi veri kaynaklarıdır. Araştırmanın en büyük kısıtı TÜİK'in 2015 yılına ait yaşam endeksi verileri kullanılması ve konut, çalışma hayatı, gelir ve servet, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim, sosyal yaşam gibi yaşam endeksinin boyutlarının yaşam memnuniyetinin öncülleri olarak araştırmacı tarafından kabul edilmesidir. Ayrıca bu verilerin sadece Karadeniz Bölgesi ve 18 ili kapsamı diğer bir kısıt olarak

söylenbilir. TÜİK verilerinin toplandığı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan 18 ilin dağılımı Şekil 1'de yer almaktadır.

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, farklı amaçlarla daha önceden başka araştırmacılar veya kurumlar tarafından toplanmış veri kaynağı olan ikincil veri kaynağı (Gürbüz ve Şahin, 2016: 178) kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırma verileri Karadeniz Bölgesi dâhilinde 18 ili kapsayan TÜİK'in 2015 yılına ait yaşam endeksi verilerinden yararlanılmıştır.

Şekil 1. Karadeniz Bölgesi İl Dağılımı

4. BULGULAR

TÜİK verileri kapsamında Karadeniz Bölgesi'nde bulunan 18 ile ait genel yaşam endeksi ve yaşam memnuniyeti verileri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Karadeniz Bölgesi'ndeki 18 İlin Genel Yaşam Endeksi ve Yaşam Memnuniyeti Verileri

İlin Adı	Yaşam Endeksi		Endeks Puanı	Yaşam Memnuniyeti		Endeks Puanı
	Türkiye	Karadeniz		Türkiye	Karadeniz	
Bolu	3	1	0,6553	14	4	0,7895
Artvin	8	2	0,6315	32	7	0,5813
Sinop	11	3	0,627	1	1	1
Karabük	12	4	0,6262	63	17	0,4036
Rize	14	5	0,6252	34	8	0,5485
Trabzon	20	6	0,6007	55	15	0,4375
Amasya	27	7	0,5888	19	5	0,6738
Giresun	29	8	0,5848	22	6	0,6581
Samsun	33	9	0,5746	37	10	0,5334
Kastamonu	36	10	0,5673	43	12	0,5036
Bartın	38	11	0,5636	41	11	0,516

Tokat	39	12	0,5619	47	13	0,4863
Zonguldak	41	13	0,5533	76	18	0,2562
Bayburt	47	14	0,5391	3	2	0,951
Düzce	49	15	0,5306	7	3	0,8629
Gümüşhane	50	16	0,5306	36	9	0,5345
Ordu	55	17	0,5086	52	14	0,4543
Çorum	56	18	0,5002	60	16	0,4086

Kaynak: TÜİK, İllerde yaşam endeksi il sıralamaları ve endeks değerleri, 2015.

Tablo 1'deki TUİK Türkiye Genel Yaşam Endeksi kapsamında, Karadeniz Bölgesi genel yaşam endeksi verileri incelendiğinde; yaşam endeksi en yüksek olan il 0,6553 endeks puanı ile Bolu, en düşük olan il ise 0,5002 endeks puanı ile Çorum olarak görülmektedir. Aynı endeks kapsamında yaşam memnuniyeti verileri incelendiğinde ise, Türkiye ve Karadeniz Bölgesinde yaşam memnuniyeti en yüksek olan il 1,000 tam puan ile Sinop olurken, yaşam memnuniyeti en düşük olan il 0,2562 puan ile Zonguldak olmuştur. Karadeniz Bölgesi Genel yaşam endeksinde 14. ve 15. sırada yer alan Bayburt ve Düzce illeri Karadeniz Bölgesi yaşam memnuniyet sıralamasında 2. ve 3. sırada yer almıştır. Bu sonuçların aksine Karadeniz Bölgesi Genel yaşam endeksinde 4. ve 6. sırada yer alan Karabük ve Trabzon illeri Karadeniz Bölgesi yaşam memnuniyet sıralamasında 17. ve 15. sırada yer almaktadır. Ayrıca Büyükşehir Belediyesi olan Trabzon ve Samsun illeri Karadeniz Bölgesi Genel yaşam endeksinde üstlerde yer alırken, diğer Büyükşehir Belediyesi olan Ordu ilinin endekste alt sıralarda yer alması dikkat çekicidir. Aynı şekilde Karadeniz Bölgesi yaşam memnuniyet sıralamasında Trabzon ilinin alt sıralarda yer alması diğer dikkat çekici veridir. Karadeniz Bölgesi Genel yaşam endeksinde yer alan diğer boyutların dağılımı Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2'deki TUİK Karadeniz Bölgesi genel yaşam endeksinde yer alan ve yaşam memnuniyetinin öncülleri olarak düşünülen (konut, çalışma hayatı, gelir ve servet, sağlık, eğitim, çevre, güvenlik, sivil katılım, altyapı hizmetlerine erişim ve sosyal yaşam) toplam 10 boyuta ait veriler incelendiğinde; Karadeniz Bölgesi genel yaşam endeksinde, Bolu ilinin konut, sağlık ve sosyal yaşam boyutlarında, Zonguldak ilinin çalışma hayatı, gelir ve servet boyutlarında, Amasya ilinin eğitim boyutunda, Kastamonu ilinin çevre boyutunda, Artvin ilinin güvenlik boyutunda, Çorum ilinin sivil katılım boyutunda, Trabzon ilinin alt yapı hizmetlerine erişim boyutunda ilk sırada olduğu görülmektedir. Ayrıca, Zonguldak ilinin çalışma hayatı, Kastamonu ilinin çevre ve Artvin ilinin güvenlik boyutlarında Türkiye genel yaşam endeksi sıralamasında ilk sırada oldukları söylenebilir. Diğer yandan, Düzce ilinin çevre ve güvenlik boyutlarında ve Gümüşhane ilinin sivil katılım boyutunda Karadeniz Bölgesi genel yaşam endeksinde son sırada, Türkiye genel yaşam endeksi sıralamasında ise yine sonlarda yer almaktadır.

Tablo 2. Karadeniz Bölgesi Genel Yaşam Endeksinde Yer Alan Diğer Boyutların Dağılımı

İl	Konut		Çalışma hayatı		Gelir ve servet		Sağlık		Eğitim		Çevre		Güvenlik		Sivil katılım		Altyapı hizmetlerine erişim		Sosyal yaşam erişim	
	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks	Sıra	Endeks
Bolu	3	0,9247	26	0,6240	9	0,5803	2	0,8023	14	0,6480	18	0,6820	28	0,6780	59	0,3814	35	0,4546	3	0,6441
Artvin	17	0,8432	8	0,6827	24	0,5036	5	0,7396	33	0,6000	8	0,7161	1	0,8222	6	0,5701	46	0,4078	26	0,4794
Sinop	2	0,9304	30	0,6083	32	0,4645	51	0,5822	32	0,6026	17	0,6880	2	0,7860	31	0,4440	64	0,3253	27	0,4654
Karabük	11	0,8634	14	0,6575	30	0,4825	26	0,6480	9	0,6573	2	0,7949	14	0,7200	7	0,5586	21	0,5406	13	0,5622
Rize	7	0,8934	5	0,6976	27	0,4851	3	0,7695	27	0,6100	11	0,7100	5	0,7472	5	0,5713	36	0,4517	48	0,3924
Trabzon	36	0,7820	56	0,5273	20	0,5204	4	0,7403	19	0,6388	29	0,6457	23	0,6915	41	0,4283	11	0,6202	12	0,5756
Amasya	30	0,7963	18	0,6440	41	0,4391	59	0,5263	3	0,7036	15	0,7003	37	0,6457	20	0,4720	31	0,4674	43	0,4080
Giresun	13	0,8598	46	0,5611	48	0,4017	15	0,6830	7	0,6683	45	0,6032	9	0,7376	56	0,3954	48	0,4013	28	0,4633
Samsun	31	0,7942	41	0,5804	40	0,4495	18	0,6801	22	0,6332	38	0,6193	40	0,6271	26	0,4599	30	0,4848	29	0,4590
Kastamonu	16	0,8448	44	0,5744	38	0,4505	46	0,6001	37	0,5897	1	0,8111	39	0,6344	33	0,4401	55	0,3707	40	0,4210
Bartın	12	0,8615	7	0,6828	12	0,5693	62	0,5202	54	0,5193	51	0,5883	7	0,7431	54	0,4016	52	0,3846	41	0,4129
Tokat	40	0,7706	34	0,5967	51	0,3753	44	0,6016	21	0,6347	31	0,6361	24	0,6887	9	0,5496	47	0,4076	34	0,4340
Zonguldak	29	0,7985	1	0,7921	6	0,5987	52	0,5799	60	0,4848	42	0,6112	32	0,6620	16	0,4928	44	0,4217	51	0,3882
Bayburt	48	0,7083	51	0,5421	39	0,4496	50	0,5877	50	0,5293	69	0,4619	17	0,7098	63	0,3732	65	0,3174	70	0,2995
Düzce	38	0,7758	59	0,5108	11	0,5760	43	0,6055	65	0,4158	71	0,4436	77	0,4265	29	0,4463	63	0,3478	39	0,4260
Gümüşhane	47	0,7245	31	0,6078	46	0,4209	40	0,6254	36	0,5941	56	0,5687	3	0,7697	72	0,2918	51	0,3851	66	0,3141
Ordu	46	0,7413	50	0,5461	56	0,3343	32	0,6451	49	0,5320	43	0,6103	25	0,6850	57	0,3909	61	0,3539	69	0,3015
Çorum	41	0,7643	62	0,5079	54	0,3445	67	0,5019	53	0,5202	26	0,6532	61	0,5375	4	0,5721	58	0,3671	64	0,3248

Kaynak: TÜİK, İllerde yaşam endeksi il sıralamaları ve endeks değerleri, 2015.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

İş ve sosyal yaşamda verimli olabilmek, istenilen performansı gösterebilmek ve daha da önemlisi mutlu olabilmek bireylerin yaşamlarından ne düzeyde memnun olduğu ile ilgili olabilmektedir. Mutlu ve memnun birey kendisinin, ailesinin ve çalıştığı örgütün amaçlarına ulaşması anlamında daha fazla katkı sağlayacağı düşünülebilmektedir. Örgütler, küresel rekabet ortamında rakiplerinden farklılaşmayı, lider olabilmeyi ve hayatta kalabilmeyi ne ölçüde çalışanlarını örgüte bağladığı, performansını artırdığı dolayısıyla memnun ettiği ile ilişkidir. Bu konuda yapılan birçok araştırma yaşamından memnun olan çalışanların, iş tatmininin (Vara, 1999), öz-yeterliliklerinin (Akgündüz, 2013) ve örgütsel güven düzeylerinin (Yılmaz ve Sünbül, 2009) arttığı, iş-aile çatışmasının (Kossek ve Özeki, 1998), intiharların (Koivumaa-Honkanen, Honkanen, Viinamaki, Heikkila, Kaprio ve Koskenvuo, 2001), işten ayrılma niyetini (Ghiselli, La Lopa ve Bai, 2001) ve tükenmişliğin (Demerouti, Bakker, Nachreiner ve Schaufeli, 2000; Avşaroğlu, 2005) azaldığı görülmektedir.

Çalışmada Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) yaşam endeksi verileri kapsamında, Karadeniz Bölgesi'nde bulunan 18 ildeki bireylerin yaşam memnuniyet düzeyleri ve bu memnuniyete neden olan öncüllerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Türkiye ve Karadeniz Bölgesinde yaşam memnuniyeti sıralamasında ilk sırada yer alan il Sinop olurken, yaşam memnuniyeti sıralamasında son sırada olan il Zonguldak olmuştur. Ayrıca yaşam memnuniyeti ve öncüllerinin (diğer 10 boyut) bir arada değerlendirildiği Türkiye genel yaşam endeksinde Bolu ili üçüncü, Karadeniz Bölgesinde ise ilk sırada yer almıştır. Bu sonuçlar gösteriyor ki, yaşam memnuniyeti tek başına oluşabilecek ve/veya değerlendirilebilecek bir kavram değildir. Yaşam memnuniyetini etkileyen, artıran veya azaltan birçok öncüllerinin olduğundan bahsetmek mümkündür. Konut imkânı, çalışma hayatının durumu, gelir ve servet durumu, sağlık imkânları, eğitim imkânları, bulunduğu çevre, güvenlik ihtiyacı, sivil katılım imkânları, altyapı hizmetlerine erişim ve sosyal yaşam alanları gibi birçok faktör yaşam memnuniyetinin olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir.

Tüm değerlendirmeler kapsamında örgütlere, girişimcilere ve diğer paydaşlara bazı önerilerde bulunmak mümkündür. Örgütler ve girişimciler, hangi sektörde faaliyet gösteriyorlar ise TUİK yaşam endeksi verilerini dikkate alarak yatırımlarını artırıp azaltabilir veya yeni yatırımlar gerçekleştirebilir. Örgütler, gelir ve servet düzeyleri yüksek olan illerde bulunan bireylere (tüketicilere) göre yatırımlarını şekillendirebilir. Girişimciler, sosyal yaşam imkânları kısıtlı olan illerde yeni yatırımlar yapabilir. Devlet ve örgütler, sağlık imkânsızlıklarından dolayı mutsuz olan bireylere yeni sağlık hizmetleri getirebilir veya geliştirebilir. Aynı şekilde konut imkânı olmayan veya yeni gelişen illere yatırım yapılabilir. Örneğin; TOKİ tarafından yapılan konutlar. Yerel yönetimler alt yapı hizmetleri ve diğer hizmetlerinde kaliteyi artırıp bireylerin memnuniyetini ve dolayısıyla il memnuniyetini artırabilir. Örgütler ve girişimciler, çalışma hayatı veya çalışan istihdamı yüksek veya düşük olan iller için farklı yatırım planları yapabilirler.

Kaynakça

Akgündüz, Y. (2013). Konaklama İşletmelerinde İş Doyumu, Yaşam Doyumu ve Öz Yeterlilik Arasındaki İlişkinin Analizi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1): 180-204.

Avşaroğlu, S., Deniz, M. E. ve Kahraman, A. (2005). Teknik Öğretmenlerde Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14: 115-129.

Cirhinlioğlu, F. ve Ok. Ü. (2010). İnanç ya da Dünya Görüşü Biçimleri ile İntihara Yönelik Tutum, Depresyon ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiler. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 34(1): 1-8.

Çeçen, R. A. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu Yordamada Bireysel Bütünlük (Tutarlık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu ve Benlik Saygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1): 19-30.

Çivitci, A. (2009). İlköğretim Öğrencilerinde Yaşam Doyumu: Bazı Kişisel ve Ailesel Özelliklerin Rolü. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXII(1): 29-52.

Demerouti, E., Bakker, A. B., Nachreiner, F. ve Schaufeli, W. B. (2000). A Model of Burnout and Life Satisfaction among Nurses. *Journal of Advanced Nursing*, 32: 454-64.

Diener, E. ve Lucas, R. E. (1999). Subjective Well-Being: Three Decades of Progress. *Psychological Bulletin*, 125(2): 276-303.

Diener, E. (2000). Subjective Well-Being: The Science of Happiness and a Proposal for a National Index. *American Psychologist*, 55(1): 34-43.

Diener, E. ve Chan, M. Y. (2011). Happy People Live Longer: Subjective Well-Being Contributes to Health and Longevity. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 3: 1-43.

Dikmen, A. A. (1995). İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 50 (3-4): 115-140.

Dost, T. M. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(132): 132-143.

Ferreira, S., Akay, A., Cunado, J., Martinsson, P., Moro, M. ve Ningal, F. T. (2013). Life Satisfaction and Air Quality in Europe. *Ecological Economics*, 88: 1-10.

Ghiselli, R. E., La Lopa, J. M., & Bai, B. (2001). Job satisfaction, life satisfaction, and turnover intent. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 2001, 28-37.

Gök, A. G., Erdem, R. ve Yıldız, K. F. (2016). Dış Kaynaktan Yararlanma Yoluyla Çalıştırılan Personelin İş ve Yaşam Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23: 43-55

Gündoğar, D., Gül, S. S., Uskun, E., Demirci, S. ve Keçeci, D. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10:14-27.

Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kanbur, A. ve Kanbur, E. (2008). Toplam Kalite Yönetiminin Mavi Yakalı İşgören Motivasyonu Üzerindeki Etkisi: Mobilya Sektöründe Ampirik Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi*, 15(1): 27-40.

Kanbur, A. (2015). Does Jop Matter fort he Happiness? *Social and Sciences Research Review*, 3(3): 156-166.

Kanbur, E. ve Erol, A. (2017). Havacılık Çalışanlarının Yaşam Doyumunun Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 17(30.Yıl Özel Sayı): 50-64.

Koivumaa-Honkanen, H., Honkanen, R., Viinamaki, H., Heikkila, K., Kaprio, J. ve Koskenvuo, M. (2001). Life Satisfaction and Suicide: A 20-Year Follow-Up Study. *American Journal of Psychiatry*, 158: 433-439.

Kossek, E. E. ve Ozeki, C. (1998). Work-Family Conflict, Policies, and The Job–Life Satisfaction Relationship: A Review and Directions for Organizational Behavior-Human Resources Research. *Journal of Applied Psychology*, 83: 139-149

Lim, C. ve Putnamb, D. R. (2010). Religion, Social Networks, and Life Satisfaction, *American Sociological Review*, 75(6): 914-933.

Luhmann, M., Lucas, E. R., Eid, M. ve Diener, E. (2013). The Prospective Effect of Life Satisfaction on Life Event. *Social Psychological and Personality Science*, 4(1): 39-45.

Maddison, D. ve Rehdanz, K. (2011). The Impact of Climate on Life Satisfaction. *Ecological Economics*, 70: 2437-2445.

Ngoo, T. Y., Tey, P. N. ve Tan, C. E. (2015). Determinants of Life Satisfaction in Asia, *Soc Indic Res.*, 124: 141-156.

Oishi, S., Diener, E., ve Lucas, R. E. (2007). The Optimum Level of Well-Being Can People Be Too Happy? *Perspectives on Psychological Science*, 2: 346-360.

Örücü, E. ve Kanbur, A. (2008). Örgütsel-Yönetmel Motivasyon Faktörlerinin Çalışanların Performans ve Verimliliğine Etkilerini İncelemeye Yönelik Ampirik Bir Çalışma: Hizmet ve Endüstri İşletmesi Örneği. *Yönetim ve Ekonomi*, 15(1): 85-97.

Proto, E. ve Rustichini, A. (2015). Life Satisfaction, Income and Personality. *Journal of Economic Psychology*, 48: 17–32.

Şimşek, E. ve Aktaş, H. (2014). Örgütsel Sessizlik ile Kişilik ve Yaşam Doyumu Etkileşimi: Kamu Sektöründe Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2): 121-136.

Telef, B. B. (2011). Öğretmenlerin Öz-yeterlilikleri, İş Doyumları, Yaşam Doyumları ve Tükenmişliklerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1): 91-108.

TÜİK (2016). Genel Yaşam Endeksi Verileri, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1106, Erişim Tarihi: 26.07.2016.

Tümekaya, S., Hamarta, E., Deniz, E. M., Çelik, M. ve Ayberk, B. (2008). Duygusal Zeka Mizah Tarzı ve Yaşam Doyumu: Üniversite Öğretim Elemanları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, III(30): 1-18.

Tümlü, Ü. G. ve Recepoğlu, E. (2013). Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3): 205-213.

Ünal, S., Karlıdağ, R. ve Yoloğlu, S. (2001). Hekimlerde Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile İlişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4: 113-118.

Vara, Ş. (1999). *Yoğun bakım hemşirelerinde iş doyumu ve genel yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Wagner, C. G. (2006). The Well-Being of Nations. *Futurist*, 40: 12.

Welsch, H. (2009). Implications of Happiness Research for Environmental Economics. *Ecological Economics*, 68: 2735-2742.